

היום נלמד בעזרת ה':

שבועות דף ט

קושיא: ולרבי ישמעאל דאמר אין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, בר קרבן הוא: וחייב חטאת אפילו שאין לו ידיעה בתחילה. ואם כן אינו יכול להתכפר בקרבן הציבור, ואם כן על מה מכפר השעיר שנעשה בחוץ.

תירוץ: על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף: שכיון שכשארין ידיעה כלל אין החטאת מכפרת על זה מכפר השעיר שנעשה בחוץ.

קושיא: האי שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרים עליו: והרי על חטא שאינו יודע שחטא לא בתחילה כשעבר על החטא, ולא עכשיו בזמן הכפרה, הרי שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרים עליו.

תירוץ: סבר לה כרבי מאיר: רבי ישמעאל סבר בזה כדעת רבי מאיר בברייתא שאמר שכל השעירים באים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו, דהיינו כשאכל בשר קודש כשהוא טמא, או שנכנס למקדש כשהוא טמא, ואפילו כשאין ידיעה תחילה וסוף. וההיקש בין השעיר הפנימי לשעיר החיצון בא ללמד שכמו שהשעיר הפנימי מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו ולא על שאר העבירות שאין בהם ידיעה, כך השעיר החיצון מכפר רק על עבירה של טומאת מקדש וקדשיו.

*

למדנו במשנה: על שאין בה ידיעה בתחילה ולא בסוף שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין, דברי רבי יהודה.

אמר רב יהודה אמר שמואל מאי טעמא דרבי יהודה: שכתוב בשעיר ראש חודש, "ושעיר עזים אחד לחטאת לה" ודורשים שהשעיר מכפר על חטא שאין מכיר בו אלא ה', אבל החוטא עצמו לא יודע שחטא לא בתחילה ולא בסוף.

קושיא: והאי מיבעי ליה לכדריש לקיש: שריש לקיש אמר מדוע כתוב בשעיר של ראש חודש "לחטאת לה", שהקב"ה אמר שהשעיר יהיה כפרה על מה שמעטתי

את הירח, שהקב"ה אמר שאת השעיר הזה שמגיע ככפרה לבני ישראל, אקבע לו זמן בראש חודש, כדי להפיס דעתה של ירח.

תירוץ: אם כן, לימא קרא "על ה"': ומכיון שכתוב "חטאת לה" ודאי שהוא בא כדי ללמד שהשעיר מכפר על חטא שאין מכיר בו אלא ה' בלבד. ומכיון שכתוב לה' ולא כתוב בסתם חטאת ה', נלמד גם דברי ריש לקיש שלכך נקבע הזמן כפרה בראש חודש, שהוא כדי לפייס את הלבנה, וגם שמגיע לכפר רק על חטאים שרק ה' יודע בהם.

קושיא נוספת: ונכפר נמי אפילו בשאר עבירות: מדוע אנו אומרים שהשעיר של ראש חודש אינו מכפר על שאר עבירות שאין בהם ידיעה כלל, אלא רק על חטא של טומאת מקדש וקדשיו, והרי כיון שעבר על חטא שאין מכיר בו אלא ה', נאמר שהשעיר של ראש חודש יכפר.

תירוץ: תנא דבי רבי ישמעאל הואיל וזה בא בזמן קבוע, וזה בא בזמן קבוע: שמקשים בין שעיר של ראש חודש לשעיר החיצון של יום הכיפורים, שכמו שהשעיר החיצון אינו מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, כך השעיר של ראש חודש, אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו.

קושיא נוספת: אשכחן שעירי ראשי חדשים שעירי רגלים מנלן: אבל שעירי רגלים עדין אין לנו מקור שמכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, אולי רק על עבירות קלות שאין בהם כרת.

נסיון תירוץ ודחיינו: וכי תימא, הא נמי כדתנא דבי רבי ישמעאל: ואין ללמוד משעיר של ראש חודש או של יום הכיפורים על אף שיש לכולם מכנה משותף שזמנם קבוע, שהרי ראש חודש הוא קרבן תדיר ואין לשעירי רגלים ללמוד ממנו, ומשעיר של יום הכיפורים אין ללמוד שהרי הוא מכפר יחד עם עצם היום של יום כיפור, שהוא חמור ומכפר אף על שאר עבירות שבתורה, משא"כ בשעיר הרגלים אף על פי שכתוב לכפר, עכ"פ אולי הוא מכפר רק על העבירות הקלות שאין בהם כרת.

דחיה לדחיה: וכי תימא הא גמרינן ראש חודש מכיום הכיפורים, ולא פרכינן: מדוע אין ללמוד מיום הכיפורים, והרי כמו ששעיר ראש חודש לומדים מיום הכיפורים אע"פ שגם עיצומו של יום מכפר, כך נלמד גם לשעירי הרגלים.

שוב הדחיה: **התם כפרה מיכתב כתיבא:** שבראש חודש הטעם שלומדים מיו הכיפורים משום שכתוב בשעיר ראש חודש "חסאת לה", ועל זה אנו דורשים שכל חטא שאין החוטא יודע ממנו כלל אלא ה' בלבד, שעירי ראש חודש מכפרים עליו. והרי כל החטאים בכלל, בין הקלים ובין החמורים. והלימוד משעיר של יום הכיפורים הוא רק גילוי מילתא שכמו שהשעיר החיצון כשלעצמו מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, כך שעירי ראש חודש אינם מכפרים אלא על טומאת מקדש וקדשיו. אבל בשעירי הרגלים כיון שלא התפרש בהם על מה הם באים לכפר, אי אפשר ללמוד מיום הכיפורים שהם מכפרים אפילו על עוון חמור שיש בו כרת, וכגון טומאת מקדש וקדשיו, משום שיש לפרוך מה ליום הכיפורים, שכן עיצומו של יום מרובה כפרתו.

תירוץ סופי: **אלא כדאמר רבי חמא ברבי חנינא:** באמת מה ששעירי הרגלים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, אינו נלמד משעיר יום הכיפורים, אלא נלמד כדברי רבי חמא ברבי חנינא שכיון שכתוב "ושעיר" במקום שעיר בלא האות ו' הוא בא להקיש את שעירי הרגלים לשעירי ראש חודש, שכמו ששעירי ראשי חדשים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו, כך גם שעירי הרגלים מכפרים אפילו על טומאת מקדש וקדשיו. וכן נלמד מה שעירי ראשי חודשים אינם מכפרים רק על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, כך גם שעירי הרגלים אינם מכפרים רק על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף.

איבעיא להו: הגמרא מסתפקת בדברי רבי יהודה שאמר ששעירי ראשי חודשים ושעירי הרגלים מכפרים על שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, האם מכפר רק על חטא שאין סופו ליוזע לעולם, אבל כל שסופו לידע החטא [וכגון שראוהו אנשים אחרים שנטמא ונכנס למקדש (רש"י)], ויכולים לומר לו, אלא שעדיין לא אמרו לו], נחשב כמי שיש בו ידיעה בסוף והשעיר הנעשה בחוץ מכפר עם יום הכיפורים, או שעכשיו הוא נכלל בחטא שאין מכיר בו אלא ה', והשעיר של ראש חודש יכפר עליו.

תא שמע דתניא: יש להביא ראיה מדברי הברייתא שכתוב בה בפירוש שעל עבירה שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, וכן חטא שסופו שיוודע ממנו, הדין לרבי יהודה שבין שעירי הרגלים ובין שעירי ראשי חודשים, שניהם מכפרים.

למדנו במשנה - רבי שמעון אומר שעירי הרגלים מכפרין: רק הם מכפרים על האדם הטמא שאוכל בשר קודש או שנכנס למקדש כשהוא טמא. אבל שעירי ראש חודש אין מכפרים אלא על האדם הטהור שאכל את בשר הקודש הטמא.

אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: רבי שמעון למד שכיון שכתוב בשעיר ראש חודש ניסן, שהיה שמיני למילואים "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה". יש ללמוד בגזירה שווה מהציץ של אהרן הכהן, שכתוב בשעיר ראש חודש לשאת את "עון" העדה, וכן כתוב בציץ "ונשא אהרן את עון הקדשים". ולומדים שכמו שאין הציץ מרצה אלא על טומאת בשר וכגון שהוקרב על המזבח בשר כשהוא טמא, או דם שנטמא ונזרק על המזבח, או חלב טמא שהוקטר על המזבח, שדינם שעולים לרצון על אף שהקריבו שלא כדין בטומאת הקרבן. כך גם השעיר של ראש חודש לא יכפר אלא על טומאת בשר שנטמא בשר הקודש ואכלו אדם טהור.

קושיא: אי מה להלן עולין אף כאן עולין: אם אנו לומדים בהיקש מציץ, נאמר שכמו שהציץ אינו מרצה אלא רק על העולין להקרב על המזבח, שיוכשרו להתקבל לרצון, אף בשעירי ראש חודש נאמר שלא יכפר השעיר של ראש חודש על העוון של האדם האוכל בשר קודש טמא, אלא רק על הדברים הקרבים על המזבח. והיינו שבמקום שנשבר הציץ ואינו יכול לרצות, שאז השעיר של ראש חודש ירצה על הבשר והחלב שהוקטרו בטומאה.

תירוץ: "עון העדה" כתיב: שכיון שבשעיר של ראש חודש כתוב "עון העדה", הכוונה שבא ללמדנו שהכפרה מתייחסת לאדם החוטא ולא לריצוי העולין על המזבח.

קושיא: מכדי, מיגמר גמרי מהדדי: כיון שציץ ושעיר ראש חודש נלמדים בגזירה שווה, אם כן, אמר שהשעיר של ראש חודש יכפר על שניהם, גם על עון האדם האוכל בשר טמא, וגם שיכשיר קרבנות טמאים להקרבה. ויעיל למקום שנשבר הציץ שאז אינו מכפר, ובאותו זמן יכפר השעיר של ראש חודש.

תירוץ: אמר קרא "עון", עון אחד הוא נושא, ואין נושא ב' עונות: ואין השעיר יכול לכפר גם על האוכל בשר טמא וגם על הקרבנות הטמאים.

קושיא נוספת: ונכפר ציץ אדידיה ואדראש חודש: כיון שהוקשו שהציץ יכפר על שניהם, גם על האוכל בשר קודש טמא וגם על הקרבנות הטמאים, ויעיל במקום שהטומאה תהיה בין שני ראשי חדשים, והציץ ירצה מיד עכשיו.

תירוץ: אמר קרא "אותה" אותה נושא עון ואין אחר נושא עון: שכיון שכתוב "אותה נתן לכם לשאת את עון העדה" אנו לומדים שרק אותה היינו חטאת ראש חודש היא נושאת את עוון העדה, ואין דבר אחר נושא את עון העדה.

רב אשי אמר: לומד שכל דבר מכפר על דבר אחר, כיון שבשעיר ראש חודש כתוב "עון העדה", דהיינו דוקא עוון העדה ולא עוון של קדשים טמאים, ואילו בציץ כתוב "עון הקדשים", דהיינו דוקא עוון של קדשים טמאים, ולא עוון שיש כשהאדם טמא.

קושיא: אשכחן שעירי ראשי חדשים דמכפרי על טהור שאכל את הטמא. שעירי רגלים, דמכפרי שאין בה ידיעה לא בתחילה ולא בסוף, מנלן: מנין למד רבי שמעון ששעירי רגלים מכפרים על חטא שלא ידע ממנו לא בתחילה כשעבר עליו, ואף עכשיו אינו יודע שעבר.

תירוץ: כדאמר רבי חמא ברבי חנינא: שבכל מקום שכתוב בשעירי הרגלים במקום שעיר כתוב ושעיר עם האות ו' כדי להקיש למה שכתוב בתורה גבי השעירים שקדמו לו בפרשה, גם כאן מקישים שעירי הרגלים לשעירי ראשי חודשים, שכמו ששעיר של ראש חודש מכפר על דבר קודש והיינו טהור שאכל את הקודש כשהוא טמא, כך גם שעירי הרגלים מכפרים על דבר קודש. ואין לומר שיכפרו על מה שהשעיר של ראש חודש מכפר במילתא דקודש מכפרי. וכי תימא, שמא תאמר, אם נקיש רגלים לראש חודש, נאמר כי שהרי כתוב בשעיר של ראש חודש "אותה נתן לכם לשאת את עון העדה" והיינו רק אותה של ראש חודש מכפר על טהור שאכל בשר קודש. ואם נאמר ששעירי רגלים יכפרו על טמא שאכל בשר קודש טהור או שנכנס כשהוא טמא למקדש, וכמו השעיר החיצון של יום הכיפורים שמכפר כשאין ידיעה בתחילה אבל עכשיו הוא יודע שחטא, שהרי אף בשעיר של יום הכיפורים יש מיעוט שכתוב "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה" ולומדים שכפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה. ולומר שמכפרים כשיש ידיעה גם בתחילה וגם בסוף, הרי על זה החטאת באה לכפר, ולומר שמכפרים כשיש ידיעה בתחילה ועכשיו אינו יודע שחטא, הרי על זה השעיר של יום הכיפורים שנעשה בפנים תולה עם יום הכפורים. אלא ודאי ששעירי הרגלים באים לכפר רק כשאנו יודע שחטא כלל, לא בתחילה כשעבר את העבירה, ולא עכשיו.